

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานี่โทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก บริษัทโฆษณา และเด็กที่มีต่อมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง “การเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลา 16.00-22.00 น.” ตามวัตถุประสงค์ในการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วย การศึกษาความคิดเห็นของผู้ผลิตรายการ สถานีโทรทัศน์ และบริษัทโฆษณา เกี่ยวกับการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. และการศึกษาความคิดเห็น และความต้องการของเด็กที่มีต่อเนื้อหา รูปแบบรายการ การนำเสนอ และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการออกอากาศของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก สามารถสรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานี่โทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก บริษัทโฆษณา

สรุปผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานี่โทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก บริษัทโฆษณา หรือกล่าวโดยรวมก็คือบุคคลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. สรุปตามประเด็นคำถามได้ดังนี้

1. การยอมรับต่อมติคณะรัฐมนตรีในส่วนของการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
2. การกำหนดช่วงเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
3. การกำหนดระยะเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
4. การผลิตรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก
5. ปัจจัยในการอยู่รอดของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก
6. อิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมของเด็ก

1. การยอมรับต่อมติคณะรัฐมนตรีในส่วนของการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ตามที่ภาครัฐได้มีมติคณะรัฐมนตรีเรื่องการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. นั้น จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างให้การยอมรับในหลักการ

โดยไม่ถือว่าสิ่งที่รัฐออกมติดังกล่าวนี้นี้ขัดต่อรัฐธรรมนูญแต่อย่างใด เนื่องจากเป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคม โดยเด็กและเยาวชนได้ชมรายการที่ดีมีคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นการขอความร่วมมือไปถึงสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ ถึงแม้บางสถานีไม่ได้ถูกควบคุมให้ดำเนินการจากภาครัฐโดยตรงก็ตาม จึงทำให้สถานีโทรทัศน์รวมถึงผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กและบุคคลที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสนใจ แต่ยังมีข้อติดขัดบางประการในมติดังกล่าว เกี่ยวกับความเหมาะสมเรื่องช่วงเวลา ระยะเวลา ว่าเหมาะสมแล้วหรือไม่ รวมทั้งประเภทของรายการ ควรจะต้องมีลักษณะอย่างไร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

2. การกำหนดช่วงเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดช่วงเวลาที่มีมติคณะรัฐมนตรีได้วางไว้นั้น ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ให้ความคิดเห็นออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

2.1 ฝ่ายที่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลา

การกำหนดช่วงเวลาทำให้ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์มีโอกาสที่จะนำเสนอรายการโทรทัศน์ที่ดีสำหรับเด็กเพิ่มมากขึ้น เพราะเมื่อก่อนไม่ค่อยมีใครให้ความสนใจ ผู้ผลิตได้เวลาไม่ดี ทำให้ไม่มีใครดู และไม่มีผู้ให้การสนับสนุน รายการก็จะอยู่ไม่ได้ แต่เมื่อกำหนดเวลาขึ้นมา สังคมก็เริ่มต้นตัวให้การสนับสนุน ทำให้มีผู้ที่ยากผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กดี ๆ หันมาผลิตมากขึ้น เพราะมีผู้ให้การสนับสนุน

อย่างไรก็ตาม ควรมีการศึกษาให้ชัดเจนก่อน แล้วชี้แจงให้สถานีโทรทัศน์ทราบ การกำหนดของภาครัฐไม่ได้เป็นสิ่งเสียหาย และไม่ทำให้เกิดการกระจุกตัวของรายการ เพราะช่วงเวลาที่ถูกกำหนดนั้น สถานีโทรทัศน์สามารถจะจัดอย่างไรก็ได้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเวลาเดียวกัน ข้อดีคือเด็กสามารถเลือกดูได้หลายช่วงเวลาและหลายรายการ ซึ่งการกำหนดเวลาขึ้นมาี้ควรจะดูว่าพฤติกรรมชมโทรทัศน์ของเด็กว่าในแต่ละวัยนั้นมีพฤติกรรมอย่างไร

นอกจากพฤติกรรมของเด็กแล้ว ควรจะดูว่าลักษณะความเป็นอยู่ของเด็ก ๆ นั้นเป็นอย่างไร ไม่ควรจะยึดเพียงเฉพาะกลุ่มเมืองใหญ่ ๆ เท่านั้น เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อที่ออกอากาศทั่วประเทศ ดังนั้น การกำหนดเวลา ควรจะมองถึงวิถีชีวิตของเด็กส่วนใหญ่ที่อยู่ในประเทศด้วยว่ามีลักษณะการดำรงชีวิตอย่างไร เช่น ตื่นนอนเวลาอะไร ไปโรงเรียนตอนไหน กลับถึงบ้านเวลาอะไร มีกิจกรรมอะไรบ้างหลังเวลาเลิกเรียน หรือแม้แต่วันหยุดเด็ก ๆ ใช้เวลาไปกับอะไรบ้าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีความแตกต่างกันสำหรับเด็กที่อยู่ตามหัวเมืองใหญ่ กับเด็กที่อาศัยอยู่ตามนอกเมืองหรือสถานที่ห่างไกลความแออัดเรื่องสิ่งล่อใจ การคมนาคม หรือความเจริญต่าง ๆ

2.2 ฝ่ายที่ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดช่วงเวลา

บางท่านได้ให้ความคิดเห็นว่า ไม่ควรกำหนดช่วงเวลา ควรจะให้ทางสถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนดขึ้นเองเพราะทางสถานีจะรู้ว่ากลุ่มเป้าหมายของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจะอยู่ในช่วงเวลาไหนบ้าง และการกำหนดช่วงเวลาก็ไม่ได้มีผลมากนัก แต่สิ่งสำคัญอยู่ที่นำเสนอมากกว่า ว่าสิ่งนั้นตรงกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ คือ เข้าถึงประเด็นที่จะนำเสนอหรือไม่ต่างหาก ดังนั้นทางที่ดีควรจะหันมามุ่งเน้นการแฝงเนื้อหาที่มีคุณธรรมเข้าไปในรายการมากกว่า เพราะเด็กมีโอกาสจะดูรายการโทรทัศน์ได้แทบทุกรายการและทุกช่วงเวลา นอกจากนี้ยังพบว่าหากภาครัฐต้องการให้รายการที่อยู่ในช่วงเวลาดังกล่าวที่เป็นเวลาที่พ่อ แม่ ลูกได้อยู่พร้อมหน้ากัน ก็ควรจะระบุไปเลยให้ชัดเจนว่าจะต้องเป็นรายการเพื่อครอบครัวโดยเฉพาะ ไม่ใช่เพื่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว เพราะการระบุเช่นนี้จะทำให้ผู้ผลิตรายการ หรือเจ้าของสถานีไม่สามารถรู้ได้ว่าการผลิตรายการนั้นแท้ที่จริงต้องสื่อไปยังกลุ่มใดกันแน่ เนื่องจากการระบุเช่นนี้กว้างเกินไป

3. การกำหนดระยะเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

การกำหนดระยะเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยแยกออกได้ 4 ประเด็น ดังนี้

3.1 การกำหนดระยะเวลา 1 ชั่วโมง ถึง 1½ ชั่วโมง มีความเหมาะสม

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมของช่วงเวลาตามที่ภาครัฐกำหนด เพราะทำให้มีรายการที่หลากหลายมากขึ้น โดยแต่ละรายการไม่ควรใช้เวลาในการนำเสนอ นานเกินไป เนื่องจากเด็กมีสมาธิสั้นจึงมีความสนใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งนาน ๆ ไม่ได้ รวมถึงการให้ความคิดเห็นว่าการผลิตรายการสำหรับเด็กไม่จำเป็นต้องเป็นรายการที่เด็กดูได้เพียงกลุ่มเดียว แต่ควรจะให้ผู้ใหญ่สามารถดู และมีความสุขร่วมไปกับเด็กได้ด้วย

3.2 การกำหนดระยะเวลา 1 ชั่วโมง ถึง 1½ ชั่วโมง มีน้อยเกินไป

สำหรับประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าการกำหนดระยะเวลาในการนำเสนอรายการสำหรับเด็กไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง เพราะเมื่อเทียบกับระยะเวลาในการออกอากาศของสถานีที่ออกอากาศตลอด 24 ชั่วโมง นั้นน้อยมาก และด้วยชีวิตประจำวันของเด็กที่ต้องออกจากบ้านตั้งแต่เช้ามีด ซึ่งกว่าจะกลับถึงบ้านก็ไม่ต่ำกว่า 5 โมงเย็น จึงทำให้กว่าจะได้ดูรายการที่ควรดูได้ไม่นาน เพราะสถานีต้องแบ่งเวลาให้กับรายการที่ไม่ใช่รายการสำหรับเด็ก บางท่านมีการเปรียบเทียบระยะเวลาการออกอากาศรายการกับต่างประเทศ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าประเทศนั้นได้ให้ความสำคัญต่อเด็กและสถาบันครอบครัวมากพอสมควร ดังที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ยกตัวอย่างได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นที่ปล่อยให้ช่วงเวลาที่ Prime Time คือ 18.00-20.00 น. ให้เป็นเวลาสำหรับครอบครัว ดังนั้นจึงควรกำหนดระยะเวลาที่มากขึ้นกว่า 2 ชั่วโมง

3.3 การกำหนดระยะเวลา 1 ชั่วโมง ถึง 1½ ชั่วโมง มีมากเกินไป

ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านให้ความคิดเห็นว่า ระยะเวลาที่กำหนดขึ้นค่อนข้างมาก หากเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าเป็นรายการสำหรับเยาวชน และครอบครัวด้วยน่าจะเหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนด

3.4 การกำหนดระยะเวลา 1 ชั่วโมง ถึง 1½ ชั่วโมง ไม่สามารถระบุได้ว่ามีมากหรือน้อยเกินไป

สำหรับประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ที่แสดงความคิดเห็นว่าไม่สามารถระบุได้ว่าระยะเวลาที่ภาครัฐกำหนดนั้นมาก หรือน้อยเกินไป เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากแสดงความคิดเห็นว่า การกำหนดระยะเวลาไม่ใช่สิ่งสำคัญ เพราะถ้าหากผู้ผลิตรายการสำหรับเด็กผลิตรายการออกมาตามระยะเวลาที่รัฐกำหนด แต่ขาดคุณภาพรายการนั้นก็ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเด็กและสังคม ในทางตรงข้ามหากรายการที่ผลิตออกมามีคุณภาพ สามารถให้ประโยชน์กับเด็กได้อย่างแท้จริง แม้จะเป็นเวลาเพียง 10-20 นาที ก็เพียงพอแล้วสำหรับระยะเวลาเพียงเท่านี้ ดังนั้นจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณระยะเวลา แต่ขึ้นอยู่กับรายการนั้นมีคุณภาพเพียงใด

4. การผลิตรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องต่างได้ให้ข้อคิดที่แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย แต่โดยรวมต่างมีความคิดเห็นที่มีแนวทางไปในทางเดียวกัน คือ ผู้ผลิตไม่ควรผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อตอบสนองความเข้าใจของตนเอง ควรจะมีการทำวิจัยหรือมีการสำรวจอย่างจริงจังว่าความต้องการของเด็กคืออะไร ไม่ควรผลิตรายการเพียงแค่ว่าเป็นรายการที่เด็กควรดูเท่านั้น

การผลิตรายการสำหรับเด็ก ควรจะมีทั้งความบันเทิงและสาระรวมกัน การผลิตรายการให้มีคุณภาพ ควรจะต้องเข้าถึงความต้องการในตัวเด็กด้วย โดยต้องสร้างความสนใจให้เด็กเกิดขึ้นก่อนแล้วจึงสอดแทรกสาระเข้าไป ดังนั้น ต้องหมั่นค้นหาวิธีการนำเสนอที่จะทำให้เด็กสนใจอยู่เสมอ

การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ควรมีการพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากสังคมปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หากรายการยังคงยึดรูปแบบ เนื้อหา การนำเสนอแบบเดิม ๆ ก็จะทำให้เด็กไม่อยากจะชมรายการนั้น ๆ

รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เหมาะสมควรมาจากการผลิตด้วยฝีมือคนไทยจะดีกว่าการนำเข้าจากต่างประเทศ เพราะวิถีชีวิตของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน การนำเสนอรายการอาจจะไม่ตรงกับความเป็นอยู่ของเด็กจริง ๆ หากมีการนำรายการโทรทัศน์มาจากต่างประเทศ ผู้ผลิตรายการจะต้องดูถึงค่านิยมของรายการนั้น ๆ ว่ามีความสนุกไหม และต้องไม่รุนแรงเกินไป รวมถึงเรตติ้งและราคาที่เหมาะสมด้วย

การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรรู้ว่า เด็กแต่ละช่วงวัยนั้นมีความคิดที่ต่าง กัน จึงควรแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ แต่ละกลุ่มมีลักษณะอย่างไร มีกีเปอร์เซ็นต์ แล้วจึงค่อยดำเนินการผลิต รายการให้ตรงกลุ่มเป้าหมาย ที่สำคัญคืออย่าพยายามคิดแทนเด็ก

5. ปัจจัยในการอยู่รอดของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก สิ่งสำคัญที่จะทำให้รายการอยู่ได้นั้นคือ

5.1 เงินทุน

ที่มาของเงินทุนผู้ให้สัมภาษณ์ได้ชี้ให้เห็นว่าการได้มาซึ่งเงินทุนนั้นมีองค์ประกอบ หลายด้านด้วยกัน คือ ต้องเป็นรายการที่มีคุณภาพ รายการนั้นต้องเข้าถึงความต้องการชมของกลุ่มเป้าหมาย และไม่เพียงแค่ผลิตรายการที่มีคุณภาพเท่านั้น แต่ต้องผลิตแล้วผู้ชมชอบและติดตามด้วย และเมื่อมีคนชมและติดตามก็จะมีผู้สนับสนุนรายการ

5.2 จำนวนผู้ชม

รายการที่ดีในทางการตลาดจะต้องมีผู้ชมจำนวนมากพอสมควร ผู้ให้การสนับสนุน จึงจะหันมาสนใจและให้การสนับสนุน โดยเฉพาะรายการสำหรับเด็กยังต้องการผู้ชมเฉพาะกลุ่ม มากเป็นพิเศษ ดังนั้นผู้ผลิตจึงต้องผลิตรายการให้มีความน่าสนใจให้กลุ่มเป้าหมายหันมาติดตาม รายการ จากนั้นก็จะมีรายได้จากผู้ให้การสนับสนุน รายการก็จะอยู่ได้

ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้น นอกจากจะเป็นรายการที่ดีตรงกับ ความต้องการของเด็กแล้ว ผู้ผลิตยังต้องคำนึงถึงเรื่องที่ว่าอย่างไรที่สินค้าของผู้สนับสนุนรายการ สามารถเข้าไปอยู่ในรายการได้ด้วย โดยต้องไม่เป็นการยัดเยียดให้กับผู้ชมมากเกินไป และเป็นทาง ที่จะทำให้ผู้สนับสนุนรู้สึกดีต่อรายการและให้การสนับสนุน

5.3 การปรับผังรายการ

การปรับผังรายการให้เหมาะสมของทางสถานีก็เป็นอีกปัจจัยที่ควรให้ความสนใจ เช่นกัน เนื่องจากทางสถานีมักจะมีการสำรวจว่ารายการไหนเหมาะสมกับช่วงไหนอยู่ตลอด ก็จะมีการปรับผังโยกย้ายรายการไปอยู่ในช่วงเวลาตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งถ้าหากรายการนั้น ๆ ไม่ยอมรับการปรับผัง ก็อยู่ไม่ได้ อาจมีการถอดถอน นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับว่ารายการนั้นไม่ประสบ ผลสำเร็จ ไม่มีรายได้เข้าจึงต้องปิดตัวไป ทำให้รายการเหมือนถูกถอดออกจากผังรายการโทรทัศน์

แต่ก็มีผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านได้ให้ความคิดเห็นไว้ว่า รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก นอกจากจะมีเนื้อหาที่ดีแล้ว ต้องมีเวลาที่ดีด้วย เวลาที่ดีคือกลุ่มเป้าหมายของรายการมีโอกาส ได้เห็นได้ดู แล้วที่เหลือก็เป็นหน้าที่ของรายการที่จะทำอย่างไรให้เด็กชอบดูและเด็กก็จะเป็นผู้ตัดสินใจว่า ดีหรือไม่ ชอบหรือไม่ นั้นย่อมแสดงว่าสถานีโทรทัศน์ควรให้โอกาสรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้ มากขึ้น

ความผิดพลาดที่เกิดจากตัวผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่มีต่อสถานีโทรทัศน์ เช่น การผลิตรายการที่มีเนื้อหาหรือรูปแบบที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก ทำให้เกิดความเสียหายต่อตัวสถานี ก็จำเป็นต้องถูกถอดถอนออกจากผังรายการ หรืออาจจะเป็นเรื่องการส่งเทปรายการไม่ตรงตามกำหนด เป็นต้น

5.4 การพัฒนาสร้างสรรค์รายการ

ประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่าง คือ หากมติคณะรัฐมนตรีมีการบังคับใช้จริง อาจจะทำให้เกิดกระแสรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่มีมากขึ้น แต่การที่มีรายการสำหรับเด็กมากขึ้น ไม่ได้หมายความว่ารายการเด็กจะล้นตลาด สุดท้ายก็จะมีแต่รายการที่อยู่ได้จริงเท่านั้น เพราะถ้ารายการเด็กเยอะเกินไปก็จะมีใครดู สินค้าสำหรับเด็กที่ให้การสนับสนุนรายการก็มีอยู่เท่าเดิม ดังนั้น รายการที่อยู่ได้จึงต้องเป็นรายการที่มีคุณภาพทั้งเรื่องการนำเสนอ เนื้อหา ความบันเทิง อย่างครบครันจริง ๆ เท่านั้น การพัฒนารายการโทรทัศน์ที่ดีควรให้เด็กดูแล้วโตขึ้นเป็นคนดีของสังคม อย่าคิดว่าทำเพื่อให้เด็กชอบเท่านั้น รายการที่จะอยู่รอดได้ต้องมีการนำเสนอที่โดนใจกลุ่มเป้าหมาย ต้องทำให้เด็กหันมาดูให้ได้ก่อน ให้สนุกก่อน ทำอย่างไรให้คนติด พอคนติดไม่ว่าจะใส่นี้อะไรคนก็จะดู แต่ต้องเข้าใจในองค์ประกอบ 3 อย่าง คือ

- 1) เข้าใจเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในทุก ๆ เรื่อง
- 2) ผลิตรายการอย่างไรให้มีคนดู
- 3) ต้องรู้จักคุณสมบัติของสื่อโทรทัศน์เป็นอย่างดี

หากเข้าใจทั้ง 3 ส่วนเป็นอย่างดี สามารถทำรายการออกมาได้ดีประสบความสำเร็จ และสามารถดำรงอยู่ได้ทั้งในแง่การตลาด และการช่วยเหลือสังคม

6. อิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อพฤติกรรมของเด็ก

จากการศึกษาพบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า สื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ทุกคน ทุกเพศ และทุกวัยดูได้ แม้แต่เด็กที่อ่านหนังสือไม่ออกยังสามารถดูได้ด้วยมีความสุข ถึงบางรายการอาจดูไม่รู้เรื่อง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องจึงมีความคิดเห็นว่าสื่อโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็ก โดยแบ่งออกเป็น 2 ด้านที่สำคัญคือ

6.1 การจดจำ

เด็กสามารถจดจำสิ่งต่าง ๆ ได้ในเวลาอันรวดเร็ว เด็กมีความจำที่ดีมักแยกไม่ออกกลั่นกรองไม่เป็น รับได้ทุกอย่างจำโดยไม่มีการไตร่ตรอง เช่น เด็กเห็นโฆษณาทางโทรทัศน์แล้วสามารถร้องเพลง หรือพูดตามสิ่งที่นำเสนอได้ โดยไม่รู้ว่สิ่งที่ตนเองพูดหรือร้องเป็นสิ่งที่เสียหายหรือไม่ เป็นต้น

6.2 การเลียนแบบ

เมื่อเด็กเกิดการจดจำได้ เด็กจะนำสิ่งที่ตัวเองจดจำจากการพบเห็นในรายการที่ตนเองดูมาปฏิบัติตาม โดยไม่คิดว่าเหมาะสมหรือไม่ เนื่องจากเด็กยังไม่มีวิจารณญาณในการรับชม

ดังนั้นรายการบางประเภทผู้ใหญ่ควรแนะนำเด็ก ไม่ควรให้สื่อโทรทัศน์ หรือมองสื่อโทรทัศน์เป็นเหมือนพี่เลี้ยงเด็ก

จากสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องบางท่านให้ความเห็นว่า สื่อโทรทัศน์ไม่ได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมากอย่างที่หลายฝ่ายได้ให้ความเห็น เนื่องจากตามสถานีต่างมีการควบคุมดูแลเนื้อหา และรูปแบบการนำเสนอ จากคณะกรรมการเซ็นเซอร์ และคณะกรรมการพิจารณาของทางสถานี เพราะทางสถานีเองไม่ยากออกอากาศแล้วถูกเซ็นเซอร์ หรือถูกสังคมประณามเช่นกัน หากต้องการสอนเรื่องผลเสียของเรื่องใด จะมีการชี้ให้เห็นผลของการกระทำนั้นว่าเป็นอย่างไร แต่สื่ออื่น ๆ มีโอกาสหรือมีอิทธิพลมากกว่าในการนำเสนอเรื่องความรุนแรง และภาพลามกอนาจาร เช่น กิจกรรมทางสังคมที่เด็กได้สัมผัสจริงในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การเห็นผู้ใหญ่สูบบุหรี่ การเห็นแพชั่นในแบบต่าง ๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีสื่อต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น เช่น VCD หรือ DVD สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่อเหล่านี้มีความเป็นส่วนตัวสูงกว่า และควบคุมได้ยากกว่าสื่อโทรทัศน์ จึงควรมีการเข้ามาวางมาตรการสำหรับสื่อเหล่านี้ด้วยเช่นกัน

สรุปผลการศึกษาความคิดเห็นของเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของเด็กนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-6 ที่มีอายุระหว่าง 6-12 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ราย ขอนำเสนอเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างกลับถึงบ้าน
2. กิจกรรมหลังเลิกเรียนที่ทำในวันจันทร์-วันศุกร์
3. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์
4. ความคิดเห็นที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

1. ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างกลับถึงบ้าน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 66.5 จะกลับถึงบ้านช่วงเวลา 16.00-18.00 น. รองลงมาร้อยละ 27.8 ตอบว่ากลับก่อน 16.00 น. นอกจากนี้จะกลับถึงบ้านช่วงเวลา 18.01-20.00 น. และช่วงเวลา 20.01-22.00 น. ตามลำดับ

2. กิจกรรมหลังเลิกเรียนวันจันทร์-วันศุกร์

2.1 ในช่วงเวลา 16.00-17.00 น. กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำบ่อยที่สุด 3 ลำดับคือ เดินทางกลับบ้าน อยู่ที่โรงเรียนทำกิจกรรม และทำการบ้าน

2.2 ในช่วงเวลา 17.01-18.00 น. กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำบ่อยที่สุด 3 ลำดับคือ ทำการบ้าน วิ่งเล่นออกกำลังกาย และดูโทรทัศน์

2.3 ในช่วงเวลา 18.01-19.00 น. กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำบ่อยที่สุด 3 ลำดับคือ ดูโทรทัศน์ รับประทานอาหาร และอาบน้ำ

2.4 ในช่วงเวลา 19.01-20.00 น. กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำบ่อยที่สุด 3 ลำดับคือ ดูโทรทัศน์ รับประทานอาหาร และอาบน้ำ

2.5 ในช่วงเวลา 20.01-21.00 น. กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำบ่อยที่สุด 3 ลำดับคือ ดูโทรทัศน์ นอนหลับ และรับประทานอาหาร หรืออาบน้ำ

2.6 ในช่วงเวลา 21.01-22.00 น. กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างทำบ่อยที่สุด 3 ลำดับคือ นอนหลับ ดูโทรทัศน์ และอาบน้ำ หรืออ่านหนังสือ

3. พฤติกรรมการเปิดรับสื่อโทรทัศน์

3.1 วันจันทร์-วันศุกร์ ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างชมโทรทัศน์มากที่สุดคือช่วงเวลา 18.01-20.00 น. (ร้อยละ 67.0) รองลงมาคือช่วงเวลา 20.01-22.00 น. (ร้อยละ 20.3) และช่วงเวลา 16.01-18.00 น. (ร้อยละ 11.0) ตามลำดับ

3.2 วันจันทร์-วันศุกร์ ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างชมโทรทัศน์มากที่สุดคือ 2-3 ชั่วโมง (ร้อยละ 36.3) รองลงมาคือ 1-2 ชั่วโมง (ร้อยละ 32.5) และ 3-4 ชั่วโมง (ร้อยละ 13.8) ตามลำดับ

3.3 วันเสาร์-วันอาทิตย์ ช่วงเวลาที่กลุ่มตัวอย่างชมโทรทัศน์มากที่สุดคือช่วงเวลา 08.01-10.00 น. (ร้อยละ 45.0) รองลงมาคือช่วงเวลา 06.00-08.00 น. (ร้อยละ 22.0) และช่วงเวลา 10.01-12.00 น. (ร้อยละ 11.0) ตามลำดับ

3.4 วันเสาร์-วันอาทิตย์ ระยะเวลาที่กลุ่มตัวอย่างชมโทรทัศน์มากที่สุดคือ 2-3 ชั่วโมง และมากกว่า 5 ชั่วโมง (ร้อยละ 21.8) รองลงมาคือ 3-4 ชั่วโมง และ 4-5 ชั่วโมง (ร้อยละ 17.5) และ 1-2 ชั่วโมง (ร้อยละ 16.5) ตามลำดับ

3.5 กิจกรรมในช่วงโฆษณา เมื่อถึงช่วงโฆษณากลุ่มตัวอย่าง ดูโฆษณามากที่สุด (ร้อยละ 42.8) รองลงมาคือ เปลี่ยนช่อง (ร้อยละ 37.8) และลุกขึ้นไปทำกิจกรรมอย่างอื่น (ร้อยละ 17.5) ตามลำดับ

3.6 รายการโทรทัศน์ที่กลุ่มตัวอย่างชอบดูมากที่สุดคือ รายการช่อง 9 การ์ตูน (ร้อยละ 34.8) รองลงมาคือ ละครวัยชนคนมหัศจรรย์ (ร้อยละ 14.8) และ เกมทศกัณฐ์เด็ก (ร้อยละ 6.5) ตามลำดับ

3.7 สำหรับสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าได้จากรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก คือ ได้ความสนุกสนาน (ร้อยละ 35.0) รองลงมาคือ ได้ความรู้ (ร้อยละ 21.5) และ ได้ทั้งความรู้ และสนุก (ร้อยละ 9.3) ตามลำดับ

4. ความคิดเห็นที่มีต่อรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

4.1 ความพอเพียงของรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บอกว่าพอแล้ว (ร้อยละ 55.0) รองลงมา บอกว่ามีน้อยไป (ร้อยละ 42.0) และบอกว่ามีมากเกินไป (ร้อยละ 3.0) ตามลำดับ

4.2 ความพอเพียงของรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ในช่วง 16.00-22.00 น. กลุ่มตัวอย่างบอกว่าพอแล้ว (ร้อยละ 49.0) รองลงมา บอกว่ามีน้อยไป (ร้อยละ 48.0) และ บอกว่ามีมากเกินไป (ร้อยละ 3.0) ตามลำดับ

4.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเพิ่มรายการโทรทัศน์ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก ในช่วง 16.00-22.00 น. ผู้ตอบส่วนใหญ่ร้อยละ 85.0 เห็นด้วย และร้อยละ 15.0 ไม่เห็นด้วย

สำหรับเหตุผลที่เห็นด้วย กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าจะได้ชมรายการที่มีประโยชน์มากขึ้น (ร้อยละ 34.1) รองลงมาตอบว่ารายการที่มีอยู่ยังน้อยไป (ร้อยละ 23.5) และตอบว่าจะได้มีทางเลือกในการชมรายการมากขึ้น (ร้อยละ 22.4) ตามลำดับ

สำหรับเหตุผลที่ไม่เห็นด้วย กลุ่มตัวอย่างตอบว่ามีรายการมากพออยู่แล้ว (ร้อยละ 43.3) รองลงมาคือ ไม่มีเวลาชมรายการ (ร้อยละ 23.3) และตอบว่าทำให้ไม่ได้ดูรายการที่มีอยู่เดิม (ร้อยละ 21.7) ตามลำดับ

4.4 ช่วงเวลาที่เด็กควรดูโทรทัศน์ ในวันจันทร์-วันศุกร์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรเป็นช่วงเวลา 18.01-20.00 น. มากที่สุด (ร้อยละ 47.0) รองลงมาควรเป็นช่วงเวลา 16.01-18.00 น. (ร้อยละ 34.0) และเห็นว่าควรเป็นช่วงเวลา 06.00-08.00 น. (ร้อยละ 6.5) ตามลำดับ

4.5 ช่วงเวลาที่เด็กควรดูโทรทัศน์ ในวันเสาร์-วันอาทิตย์ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าควรเป็นช่วงเวลา 08.01-10.00 น. มากที่สุด (ร้อยละ 33.0) รองลงมาควรเป็นช่วงเวลา 10.01-12.00 น. (ร้อยละ 13.0) และเห็นว่าควรเป็นช่วงเวลา 06.00-08.00 น. (ร้อยละ 12.3) ตามลำดับ

4.6 รูปแบบรายการโทรทัศน์ที่อยากชม กลุ่มตัวอย่าง อยากให้เป็นรูปแบบการ์ตูนมากที่สุด (ร้อยละ 13.8) รองลงมาคือ รูปแบบการถามตอบ คำถาม ปัญหา ข้อคิดเห็น (ร้อยละ 12.8) และรูปแบบให้มีความรู้ (ร้อยละ 4.0) ตามลำดับ

4.7 เหตุผลที่เลือกรูปแบบรายการโทรทัศน์ที่อยากชมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าจะทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น / ได้ความรู้ (ร้อยละ 23.7) รองลงมาคือ เพื่อความสนุก / สนุกสนาน (ร้อยละ 14.8) และ สนุกและได้ความรู้ (ร้อยละ 7.9) ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก บริษัทโฆษณา และเด็กที่มีต่อมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง “การเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลา 16.00-22.00 น.” ผู้ศึกษาได้อาศัยกรอบทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองที่มีอิทธิพลต่อสื่อ แนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญและบทบาทของสื่อโทรทัศน์ แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อเด็กและเยาวชน แนวคิดที่เกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ทฤษฎีการเรียนรู้เชิงสังคม ทฤษฎีพัฒนาการทางความคิด เพื่อใช้ในการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น และแนวทางการปฏิบัติของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตามนโยบายของมติคณะรัฐมนตรี ในส่วนของการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความเหมาะสมของช่วงเวลา และระยะเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีต่อมติคณะรัฐมนตรีในครั้งนั้นว่า

ตามที่ภาครัฐได้มีมติคณะรัฐมนตรีในส่วนการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงเวลา 16.00-22.00 น. นั้น บุคคลที่ให้สัมภาษณ์ต่างให้การยอมรับในหลักการที่ออกมา เนื่องจากเป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อสังคม และขอความร่วมมือจากสถานีโทรทัศน์ทุกสถานี และด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมที่สื่อพึงมี ตามที่ เอฟ. ไฮเบิร์ต (F. Siebert)¹ ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีบรรทัดฐานว่าด้วยเรื่องทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) คือ สื่อมวลชนต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งในเรื่องการตรวจสอบสถานการณ์บ้านเมือง การนำเสนอข่าวสารสาระความบันเทิง ที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ จึงทำให้สถานีโทรทัศน์รวมถึงผู้ผลิตรายการโทรทัศน์

¹ F. Siebert, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์, 2543), น. 99-109.

สำหรับเด็ก และบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นชอบต่อมติในครั้งนี้ โดยเห็นด้วยว่าการมีมติในครั้งนี้ได้เห็นถึงความสำคัญของสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อเด็ก เยาวชน และครอบครัว ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทางด้านความคิด และพฤติกรรมของเด็ก อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศต่อไป ดังที่ ชลลดา วงศ์วิชัย และ พูนทรัพย์ สิทธิพรหม² ได้กล่าวไว้ว่าสื่อโทรทัศน์มีบทบาท และความสำคัญต่อการเสริมสร้างสติปัญญา การพัฒนาประเทศ และการสื่อสารของโลก ดังนั้นการที่ภาครัฐได้ออกมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการเพิ่มรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กขึ้นมาจึงถือเป็นเรื่องที่ดี

ด้วยความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม ทำให้บุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กต่างหันมาให้ความสนใจในภาพลิตรายการที่มีคุณภาพมากขึ้น ดังเห็นจากการที่มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพิ่มมากขึ้นในแต่ละสถานี แม้รายการที่ออกอากาศในหลายรายการมีรูปแบบที่ไม่แตกต่างกัน แต่ถือเป็นการเริ่มต้นที่ดี

อย่างไรก็ตามยังมีรายละเอียดที่น่าสนใจคือ ความเหมาะสมของช่วงเวลาที่ถูกกำหนดนั้นบางท่านมีความเห็นว่ามันไม่เหมาะสม เนื่องจากบางช่วงเวลาที่ไม่สามารถสื่อไปถึงกลุ่มเด็กได้ อย่างเช่นช่วงปิดเทอมเด็กมีเวลาในการชมโทรทัศน์มากขึ้น หากมีรายการสำหรับเด็กอยู่แค่ช่วงเวลา 16.00-22.00 น. เท่านั้นอาจไม่เพียงพอ ดังนั้นควรให้ทางสถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนด แต่บางท่านคิดว่าการกำหนดเวลาเป็นสิ่งที่ได้จะมีบรรทัดฐานเดียวกัน ทำให้ทั้งตัวสถานีโทรทัศน์เอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องไม่สามารถมีข้ออ้างในการดำเนินการเพื่อหลบเลี่ยงได้ เพียงแต่ควรพิจารณาว่าช่วงเวลาไหนที่จะเหมาะสมจริง ๆ เท่านั้น

ดังนั้นภาครัฐ และบุคคลที่เกี่ยวข้องควรจะนำประเด็นความเหมาะสมเรื่องช่วงเวลาดังกล่าวมาพิจารณาอย่างละเอียดอีกครั้งเพื่อความเหมาะสมในการนำเสนอรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเวลาที่รัฐกำหนดขึ้น มีสิ่งที่น่าสนใจ คือมีผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า หากมีระยะเวลาที่มากแต่รายการนั้นไม่มีสาระหรือให้ประโยชน์แก่เด็กอย่างแท้จริง ก็ไม่เกิดประโยชน์สำหรับเวลาที่เพิ่มมากขึ้น ในทางตรงข้ามหากรายการนั้นให้ประโยชน์อย่างแท้จริงแม้จะมีเวลาไม่มากนัก มันย่อมเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงต่อตัวเด็ก เมื่อนำความคิดเห็นดังกล่าวเข้ามาผนวกกับการกำหนดระยะเวลาที่รัฐกำหนดขึ้น ผู้ศึกษาคิดว่าย่อมทำให้เด็กได้รับผลประโยชน์สูงสุด เพราะว่าหากมีรายการที่ใช้เวลาเพียงเล็กน้อยแต่เกิดประโยชน์ต่อตัวเด็กได้จริง ๆ ภายใต้อายุเวลาที่กำหนดขึ้น ส่งผลให้เกิดรายการประเภทนี้ขึ้นอีกมากมาย และย่อม

² ชลลดา วงศ์วิชัย และ พูนทรัพย์ สิทธิพรหม, “วิทยุและโทรทัศน์เบื้องต้น,”

(เอกสารประกอบการสอน วิทยาลัยจันทรเกษม, 2533), น. 144-145.

เป็นทางเลือกที่ดีที่เด็กได้มีโอกาสเปิดรับสิ่งที่ดีที่มีมากเข้าสู่กระบวนการทางความคิด อันนำไปสู่การพฤติกรรมที่ดีต่อสังคมในอนาคต

ความชัดเจนของประเภทรายการ

จากการสัมภาษณ์บุคคลที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ทำให้ทราบว่า “รายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก” ยังมีความคลุมเครือ ว่ารายการในลักษณะเช่นไรที่เรียกว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก แม้บางท่านสามารถกล่าวถึงรายการบางรายการได้ขณะให้สัมภาษณ์ แต่ยังคงมีความสับสนเกิดขึ้นกับผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับความชัดเจนของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ว่าจะต้องมีลักษณะอย่างไร จึงจะเรียกว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เนื่องจากมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ฝ่ายผลิตรายการบอกว่ารายการที่ตนผลิตคือรายการสำหรับเด็ก แต่ก็มีบางท่านเห็นว่ารายการที่ผลิตขึ้นมาไม่ใช่รายการสำหรับเด็ก เพราะภาครัฐไม่ได้มีการชี้แจงอย่างชัดเจนให้เห็นเป็นรูปธรรมว่ารายการอย่างไรคือรายการสำหรับเด็ก และการผลิตรายการสำหรับเด็กในแต่ละช่วงอายุยังมีความแตกต่างกัน เพราะเด็กแต่ละช่วงมีความคิดและพฤติกรรมอยากรู้ อยากเห็นที่ต่างกัน ดังนั้นจึงควรมีการแบ่งระดับอายุของเด็กและเยาวชนด้วยว่า ระดับไหนรายการควรลักษณะเช่นไร แต่ไม่มีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน ทำให้เจ้าของสถานีโทรทัศน์ และผู้ผลิตบางรายเกิดข้อสงสัย ในการปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีในการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในครั้งนี้

ดังนั้นจึงควรมีการชี้แจง หรือออกเป็นระเบียบให้ชัดเจนว่ารายการอย่างไรที่เรียกว่าเป็นรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก และแต่ละช่วงอายุควรมีลักษณะของรายการเป็นอย่างไร เพื่อความเหมาะสมในการออกอากาศเพื่อการรับชมอย่างตรงกลุ่มเป้าหมาย

พฤติกรรมและความต้องการชมรายการโทรทัศน์ของเด็ก กับมติของคณะรัฐมนตรี

จากการศึกษาครั้งนี้พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการชมรายการโทรทัศน์ของเด็ก ดังนี้

1. ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการชมโทรทัศน์
2. ระยะเวลาในการรับชมโทรทัศน์ของเด็ก
1. ช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการชมโทรทัศน์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับเด็กในการชมโทรทัศน์กลุ่มตัวอย่าง คือเด็กอายุ 6-12 ปี พบว่าช่วงเวลา 16.00-18.00 น. (จากตารางที่ 5 และ 6) เด็กส่วนใหญ่กำลัง

เดินทางกลับบ้าน หรือถ้าถึงบ้านแล้วก็จะทำการบ้าน หรือวิ่งเล่นมากกว่าที่จะดูโทรทัศน์ แต่จะเริ่มมาชมโทรทัศน์มากขึ้นในช่วงเวลา 18.01 น. เป็นต้นไป จนถึงประมาณ 21.00 น. ก็จะเริ่มเข้านอน (จากตารางที่ 8 9 และ 10) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม的开รับสื่อโทรทัศน์ ที่พบว่าเด็กส่วนมากจะเปิดรับสื่อโทรทัศน์มากที่สุดช่วงเวลา 18.01-20.00 น. รองลงมาคือ 20.01-22.00 น. (จากตารางที่ 11)

ดังนั้นการกำหนดช่วงเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย ควรเริ่มที่ช่วงเวลา 18.00-21.00 น. น่าจะเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด ซึ่งผลการศึกษาที่มีความใกล้เคียงกับผลสำรวจจากเอแบคโพลล์ ที่กล่าวสรุปไว้ว่า เด็กอายุระหว่าง 3-12 ปี ส่วนใหญ่ชมโทรทัศน์ในช่วงเวลา 16.00-20.00 น.

2. ระยะเวลาในการรับชมโทรทัศน์ของเด็ก

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะใช้เวลาในการชมโทรทัศน์มากถึง 2-3 ชั่วโมงต่อวัน ในช่วงตั้งแต่วันจันทร์-วันศุกร์ กับช่วงเวลา que เด็กส่วนใหญ่กลับถึงบ้านจนถึงเวลาเข้านอนคือ 16.00-21.00 น. (คิดเป็นเวลา 5 ชั่วโมง) เมื่อเทียบกันแล้วถือว่ากลุ่มเป้าหมายใช้เวลาในการชมโทรทัศน์มากพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับ Schneider³ ที่กล่าวไว้ว่าเด็กในช่วง 6-9 ปี เป็นกลุ่มที่ให้เวลาสั้นเปลืองไปกับการชมโทรทัศน์มาก

ฉะนั้นการที่ภาครัฐมีมติคณะรัฐมนตรี ในการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากขึ้นเป็น 1-1.5 ชั่วโมง จากของเดิมที่มีไม่เกิน 1 ชั่วโมง นับเป็นเรื่องที่ดี เพราะจะได้สอดคล้องกับพฤติกรรมของเด็กกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมักจะใช้เวลากับการชมโทรทัศน์มากพอสมควร

พฤติกรรมและความต้องการชมรายการโทรทัศน์ของเด็ก กับลักษณะรายการโทรทัศน์

จากการศึกษาพบว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่กลุ่มตัวอย่างชอบดูมากที่สุด คือ รายการช่อง 9 การ์ตูน รองลงมาคือรายการละครวัยซนคนมหัศจรรย์ เกมทศกัณฐ์เด็ก และสมอลทอล์ค โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่าสิ่งที่ได้รับจากรายการที่ดูคือ ความสนุกสนานที่มาก่อนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือได้ความรู้ ทำให้ผลการศึกษาสอดคล้องกับสิ่งที่ จุมพล รอดคำดี ได้กล่าวไว้เกี่ยวกับเนื้อหาของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เหมาะสมกับเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 6-12 ปี ว่าเด็กวัยนี้ชอบ อภินิหาร การต่อสู้ ผจญภัย และการแสดงออก ซึ่งเมื่อมองรายการที่เด็กส่วนใหญ่ชอบดูจะ

³ Schneider, Children Television (Illinois: NTC Business Books, 1987), pp. 84-87.

พบว่า มีรูปแบบเป็นไปตามคำกล่าวนี้ได้เหมาะสม ประกอบกับคำให้สัมภาษณ์ของบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ว่าการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กควรจะต้องคำนึงถึงความต้องการของเด็กว่าควรผลิตรายการที่เด็กให้ความสนใจ ไม่ใช่ผลิตรายการที่คิดว่าเด็กควรจะชมเพราะคิดแทนเด็กเท่านั้น ดังนั้นการจะผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงควรคำนึงถึงพฤติกรรม หรือความต้องการของเด็กให้ละเอียดว่าแต่ละวัยมีลักษณะอย่างไร

การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กที่เหมาะสม

การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กให้เหมาะสมนั้น จากการศึกษาพบว่า ไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่ารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กอย่างไรที่มีความเหมาะสม แต่มีข้อสังเกตคือว่าควรจะมีการแบ่งประเภทรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เนื่องจากวัยเด็กมีพัฒนาการที่รวดเร็ว และมีการรับรู้ที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงของอายุ การผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจึงต้องมีการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้เหมาะกับลักษณะการรับรู้ และพฤติกรรมของแต่ละช่วงอายุเด็กด้วย เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงผู้ผลิตจึงต้องมีการศึกษาถึงพฤติกรรมของเด็กในแต่ละช่วงด้วย จีน เพียเจท์ (Jean Piaget)⁴ กล่าวไว้ว่า เด็กไม่ได้เกิดมาพร้อมกับความรู้และความคิด เด็กเรียนรู้โลกภายนอกรอบตัว และพัฒนาความคิดไปตามลำดับขั้นตอน ไปตามช่วงอายุ และหากนำแนวคิดของ Schneider⁵ ที่ได้วางแนวทางการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในแต่ละช่วงอายุ เข้ามาประกอบกันก็จะพบว่าการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กนั้น มีความละเอียดอ่อนมาก ทั้งเนื้อหา รูปแบบ และอื่นอีกมาก อรุณช เลิศจรรยารักษ์⁶ กล่าวว่า การเขียนบทสำหรับรายการเด็ก ผู้เขียนต้องศึกษากลุ่มผู้ชมอย่างถ่องแท้ เพราะเด็กในกลุ่มอายุต่างกันเพียงเล็กน้อย ความสนใจก็ต่าง ระยะเวลาของความสนใจก็ต่าง จึงต้องให้ความสนใจในรายละเอียดตรงนี้ให้มากด้วย

⁴ Jean Piaget, อ้างถึงใน ศรีเรือน แก้วกังวาล, จิตวิทยาพัฒนาการชีวิตทุกช่วงวัย, 2 เล่ม, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2545), 1:54-56.

⁵ Schneider, op. cit., footnote 3, pp. 84-87.

⁶ อรุณช เลิศจรรยารักษ์, หลักการเขียนบทโทรทัศน์, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544), น. 61.

ดังนั้นการผลิตรายการโทรทัศน์ หรือการนำเสนอเนื้อหารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กก็ควรจะต้องการแบ่งกลุ่ม และประเภทของเด็กในแต่ละช่วงอายุ ว่าควรจะมีการนำเสนอเนื้อหาที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่ม เพื่อการสื่อสารไปยังกลุ่มเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยในการอยู่รอดของรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก

หลังจากที่ได้ศึกษาและสอบถามเกี่ยวกับการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่จะทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กสามารถดำรงอยู่ได้ มาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกันเป็นห่วงโซ่ คือ สถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ ผู้ให้การสนับสนุนรายการ หรือผู้ซื้อสื่อโฆษณา และที่สำคัญผู้ชมรายการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายซึ่งก็คือเด็ก สิ่งเหล่านี้เป็นที่มาของ เงินทุน ที่จะทำให้รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กอยู่รอดได้ และการที่รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กจะมีเงินทุนในการดำเนินรายการได้นั้น ผู้ผลิตจะต้องมีผู้ให้การสนับสนุน (หากผู้ผลิตไม่มีเงินทุนเป็นของตนเองมากพอ) การที่จะมีผู้สนับสนุนได้รายการนั้นก็จะต้องมีผู้ชมมาก เพราะผู้ให้การสนับสนุนเงินทุนนั้นต้องโฆษณาสินค้าของตน หากโฆษณาแล้วไม่มีคนเห็นก็ไม่สามารถขายสินค้าของตนได้ จึงอยู่ที่ผู้ผลิตเองว่าจะต้องมีการผลิตรายการที่ดี คือมีรูปแบบ และเนื้อหาของรายการที่ทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจ และติดตาม เมื่อมีผู้ชมให้ความสนใจ เรตติ้งของรายการก็จะสูงขึ้นเจ้าของสถานีก็จะนำรายการนั้น ๆ ไปอยู่ในช่วงเวลาที่ดีได้ตามมาเป็นลำดับ

ดังนั้นการที่จะทำให้รายการดำรงอยู่ได้ ผู้ผลิตรายการต้องมีรูปแบบรายการที่น่าสนใจ โดยคำนึงถึงความต้องการของกลุ่มผู้ชมเป็นหลักให้ได้ก่อน แล้วหลังจากนั้นเงินทุนต่าง ๆ จากผู้สนับสนุนก็จะตามมาในลำดับต่อไป

ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

นอกเหนือจากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ยังพบประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจดังนี้

1. การช่วยเหลือจากภาครัฐ

แม้สื่อต่าง ๆ ในประเทศไทยได้รับอิสระในการสื่อสารมากพอสมควร ภายใต้การรับผิดชอบต่อสังคม ตามที่ เอฟ. ไฮเบิร์ต (F. Siebert)⁷ ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีบรรทัดฐาน ว่าด้วยเรื่อง

⁷ F. Siebert, อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา, น. 99-109.

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ซึ่งเห็นได้จากการที่สถานีโทรทัศน์ผู้ผลิตรายการต่างให้ความร่วมมือกับภาครัฐ ปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยเรื่องการเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัว แต่จากการศึกษาพบว่าภาครัฐไม่ควรปล่อยให้สื่อเป็นผู้ดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว เพราะการที่จะให้สื่อดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีในครั้งนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐควรเข้ามาช่วยให้การสนับสนุน หรือเข้ามาแสดงบทบาทให้มากกว่านี้ ไม่ใช่แค่วางนโยบายเท่านั้น และไม่ใช้การเข้ามาควบคุมสื่อ หรือบังคับให้สื่อต้องกระทำตามที่รัฐต้องการ แต่ต้องช่วยเหลือลักษณะที่สื่อมีอิสระในการทำงาน โดยการช่วยเหลือสามารถทำได้หลายทาง เช่น การจัดงบประมาณให้กับผู้ผลิต หรือเจ้าของสถานีโทรทัศน์ การรณรงค์ และการส่งเสริมประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้สังคมเกิดการตื่นตัว หรือการต่อรองกับเจ้าของสถานีโทรทัศน์ในการให้เวลาที่ชัดเจน หรือการว่าจ้างผู้ผลิตให้ผลิตรายการให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายอย่างจริงจัง แล้วนำไปออกอากาศตามสถานีโทรทัศน์ หรือคิดภาษีในอัตราพิเศษสำหรับผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทนี้ เป็นต้น

2. การคัดเลือกรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กของสถานีโทรทัศน์

การคัดเลือกรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพื่อนำมาออกอากาศที่ทางสถานีโทรทัศน์ส่วนใหญ่ใช้เป็นเกณฑ์ คือ พิจารณาจากประสบการณ์การผลิตรายการ ว่าเคยผลิตรายการอะไรมาบ้าง และเป็นอย่างไรบ้าง จากนั้นพิจารณาว่าเป็นรายการที่คนให้ความสนใจ มีคนรับชมมากเพียงใด มีความแปลกใหม่ หรือคุณภาพอย่างไร ซึ่งดูจากตัวอย่างรายการที่น่าสนใจ โดยผู้คัดเลือกได้อาศัยประสบการณ์ และความชำนาญมาเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจ ผู้ผลิตรายการทุกรายทั้งผู้ผลิตรายใหม่ หรือรายเก่า ต้องมีการทำตัวอย่างรายการให้เห็นรูปแบบ และเนื้อหาของรายการนั้น ๆ นอกจากพิจารณารูปแบบแล้วผู้คัดเลือกต้องพิจารณาถึงความเป็นไปได้เมื่อนำมาผลิตจริง ดังนั้น การที่รายการโทรทัศน์สำหรับเด็กสามารถอยู่รอดได้จึงควรมีการจัดเนื้อหาที่น่าสนใจ ตามที่วิภา อุดมฉันท⁸ ได้กล่าวไว้ว่า เนื้อหาที่สื่อจะได้รับความสนใจประกอบด้วย บทนำที่ต้องสั้นเข้าใจง่าย การดำเนินเรื่องที่เห็นการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน จุดหักมุมที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิด และการสรุปด้วยการทิ้งแฉคิดหรือข้อเตือนใจที่ไม่ใช่การนำเนื้อหามาพูดซ้ำอีก โดยทั้งหมดต้องผนวกกับการนำเสนอ

⁸ วิภา อุดมฉันท, สื่อมวลชนในญี่ปุ่น, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: ที. พี. พรินท์, 2541), น. 371.

ที่ ปมข ศุภสาร⁹ กล่าวว่า การนำเสนอควรมีลำดับ รู้จักใช้จุดเด่นมาสร้างจุดสนใจได้ในแต่ละช่วงรายการ และต้องมีการเชื่อมโยงที่ดี สิ่งต่าง ๆ นี้จะช่วยทำให้รายการถูกเลือกออกอากาศได้

3. ผลกระทบสำหรับผู้ทำหน้าที่วางแผนสื่อโฆษณา

สำหรับผู้วางแผนสื่อโฆษณา มีความคิดเห็นว่า รัฐมนตรีทำให้มีทางเลือกในการวางแผนสื่อสำหรับสินค้าประเภทเด็กมากขึ้น เพราะรายการสำหรับเด็กจะมีมากขึ้น แต่ในแง่ของสินค้าที่เป็นของผู้ใหญ่ย่อมส่งผลกระทบอย่างมาก เพราะในปัจจุบันเวลาที่ลงโฆษณาในช่วงเวลาที่รัฐกำหนดนี้ ก็ไม่เพียงพอต่อความต้องการของเจ้าของสินค้าอยู่แล้ว ถ้าหากมีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กมากขึ้น และรายการอื่น ๆ ที่ไม่ใช่รายการสำหรับเด็กต้องลดลง ก็จะทำให้ผู้วางแผนโฆษณาต้องปรับกลยุทธ์มากพอสมควร เนื่องจากเวลาที่อยู่จนจำกัดแต่ต้องถูกตัดออกไปอีก จึงทำให้โฆษณาไม่สามารถลงโฆษณาได้เหมือนเดิม เพราะไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายของสินค้า และอาจส่งผลทำให้สถานีโทรทัศน์ต่าง ๆ ได้รับความกระทบในเรื่องรายได้ที่จะต้องน้อยลง อีกทั้งอาจทำให้ผู้วางแผนโฆษณาจำเป็นต้องหันไปใช้สื่อโฆษณาอย่างอื่นเพิ่มมากขึ้น ทำให้เป็นการเปลี่ยนแปลงทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น เช่น หนังสือพิมพ์ต้องเพิ่มหน้ากระดาษมากขึ้น วิทยุก็ต้องเพิ่มสถานีมากขึ้น หรือป้ายโฆษณานอกสถานที่ขึ้นกระจกระบายมากมายอยู่แล้วก็ต้องเพิ่มขึ้นอีก เพราะทั้งหมดนี้ต้องนำไปใช้เพื่อการโฆษณาทั้งสิ้น

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กนักเรียน

จากการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยเกี่ยวกับการเพิ่มเวลาในการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า เห็นด้วยที่ภาครัฐมีนโยบายส่งเสริมให้มีรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเพิ่มขึ้น แต่ช่วงเวลาที่ภาครัฐกำหนดขึ้นนั้น มีบางท่านเห็นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ส่วนใหญ่เห็นว่า ช่วงเวลาที่เด็กควรดูโทรทัศน์สำหรับวันจันทร์-วันศุกร์ คือ 18.01-20.00 น. และ 16.01-18.00 น. ตามลำดับ

ส่วนท่านที่ไม่เห็นด้วย และคิดว่าควรให้ทางสถานีโทรทัศน์เป็นผู้กำหนดช่วงเวลานั้นเอง อาจไม่ตรงกับความคิดเห็นของเด็กนักเรียนที่กล่าวมาข้างต้น เพราะช่วงเวลาที่เด็กให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับช่วงเวลาที่เด็กควรดูรายการโทรทัศน์สำหรับเด็กในช่วงวันเสาร์-วันอาทิตย์ ส่วนใหญ่เห็นว่าควรเป็นช่วงเวลา 08.01-10.00 น. รองลงมาคือ 10.01-12.00 น. และ 06.00-08.00 น. ตาม

⁹ ปมข ศุภสาร, “องค์ประกอบที่จำเป็นของการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์,” ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดรายการวิทยุโทรทัศน์, หน่วยที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2530), น. 103.

ลำดับ เมื่อเป็นดังนี้การกำหนดช่วงเวลา 16.00-22.00 น. อาจไม่เหมาะสมกับความคิดเห็นของเด็กในช่วงวันเสาร์-วันอาทิตย์

ดังนั้นการกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการออกอากาศรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก ควรมี 2 แนวทางในการดำเนินการ คือ ช่วงวันจันทร์-วันศุกร์ ควรเป็นช่วงเวลา 16.00-20.00 น. และช่วงวันเสาร์-วันอาทิตย์ ควรเป็นช่วงเวลา 06.00-12.00 น. ซึ่งทั้งสองช่วงเวลานี้สอดคล้องกับความคิดเห็นของเด็กนักเรียนกลุ่มตัวอย่างซึ่งอยู่ในวัย 6-12 ปี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ค้นพบในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปรวบรวมเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นประโยชน์ในการผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานีโทรทัศน์ ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก บริษัทโฆษณา และเด็กที่มีต่อมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง “การเพิ่มเวลารายการโทรทัศน์สำหรับเด็กเยาวชน และครอบครัวในช่วงเวลา 16.00-22.00 น.” ครั้งนี้ น่าจะทำให้บุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งผู้วางนโยบาย และผู้สนองนโยบายต่างควรจะตระหนักถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับสังคมในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นตัวเด็กที่เป็นกำลังของชาติ รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งด้านสังคมและธุรกิจ

ดังนั้นควรจะมีการพิจารณาทบทวนให้รอบคอบ ถึงกรอบในการดำเนินงาน และรายละเอียดเกี่ยวกับมติคณะรัฐมนตรีในครั้งนี้ ทั้งในเรื่อง

- ระยะเวลาที่กำหนดขึ้นว่ามีมากพอหรือไม่เมื่อเปรียบเทียบกับความต้องการของเด็ก หรือเปรียบเทียบกับจำนวนเวลาในการออกอากาศของสถานี
- ช่วงเวลาในการนำเสนอที่รัฐกำหนดขึ้นมีความเหมาะสมหรือไม่กับการดำเนินชีวิตของเด็กส่วนใหญ่ หรือจะอย่างไรให้เด็กที่มีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันระหว่างในเมือง กับนอกเมือง ให้มีความลงตัวมากที่สุดในเรื่องการรับชมรายการสำหรับเด็ก
- รวมทั้งควรพิจารณาเรื่องการผลิตรายการให้ตรงกับความต้องการของเด็กในแต่ละวัยอย่างแท้จริง โดยการแบ่งประเภทรายการโทรทัศน์สำหรับออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน ทั้งนี้ยังคงต้องมีการเสริมสร้างสาระให้กับเด็กควบคู่กันไปด้วย มิใช่เน้นบันเทิงเพียงอย่างเดียว

ควรมีการประชุมจากตัวแทนหลาย ๆ ฝ่าย เช่น เด็ก เยาวชน ผู้ปกครองเด็ก และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรายการโทรทัศน์สำหรับเด็ก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตรายการให้มีรูปแบบการนำเสนอ และเนื้อหาที่ตรงกับความต้องการของเด็ก อาทิ การผลิตรายการการ์ตูนแบบที่เด็กชอบแต่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เพื่อเด็กเกิดการติดตาม

นอกจากจะต้องมีการทบทวนอย่างรอบคอบแล้ว ควรมีการจัดหามาตรการทำให้สถานีโทรทัศน์ดำเนินการอย่างเข้มงวดในการดำเนินงานอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่เกิดข้ออ้างหรือหาช่องทางการหลีกเลี่ยงที่จะปฏิบัติได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคต

เนื่องจากการทำการศึกษาในครั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็กเพียงช่วงอายุ 6-12 ปี จึงทำให้ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเพียงเฉพาะกลุ่ม รวมถึงขอบเขตในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้ทำการศึกษาได้เก็บเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และบริเวณชลเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาในเรื่องของพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้นทั้งในเรื่องของช่วงอายุ และพื้นที่ในการเก็บข้อมูลในต่างจังหวัด

การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสื่อโทรทัศน์ตามมติคณะรัฐมนตรี จึงทำให้การศึกษายังไม่ครอบคลุมถึงปัจจัยในด้านอื่น เช่น อิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ ว่าสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่เกิดขึ้นของเด็กและเยาวชนหรือไม่ และควรมีการศึกษาถึงความคิดเห็นขององค์กรสื่ออื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ เคเบิลทีวี เป็นต้น ด้วยว่าส่งผลกระทบอย่างไรบ้างต่อตัวเด็ก และสังคม เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกัน หรือแก้ไขต่อไป